Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Maria Dolores Manso Berasarte

Lezo, Gipuzkoa (1944)

Aurkibidea

Biografia

Maria Dolores edo Nekane Lezon jaio zen, Pantxikaenea etxean, 1944an. Amak Olibet gaileta-lantegian lan egiten zuen eta aitak ikatzarekin lan egiten zuten lantegi batean eta meatzeetan. Lau seme-alaba izan zituzten, bi neska eta bi mutil.

Zintak

LEZ-103

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Kazabon, Mattin
- **Data**: 2021-12-15

- **Iraupena**: 72 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Pantxikaenea etxean jaioa

- **Erref**: LEZ-103/004
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:00:38. **Bukatu**: 00:02:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
1944an jaio zen Pantxikaenea etxean, gaur egun bizi den etxean. Behean gurasoak bizi ziren eta goian osaba-izebak. Lau anai-arreba dira. Amak Errenterian lan egiten zuen Olibet gaileta lantegian. Aitak ikatzarekin lan egiten zuen.

2. Aitak txerria hazten zuen

- **Erref**: LEZ-103/007
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:02:56. **Bukatu**: 00:05:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Pantxikaenea etxearen azpialdean inprenta zegoen. Aurretik aitak txerria edukitzen zuen. San Martinetan Oiartzundik etortzen zen gizon bat txerria hiltzera eta hari begira egoten ziren. Gero amak txorizoak eta odolkiak egiten zituen etxerako. Sukaldean jartzen zituzten zintzilik. Hiltzaileak ere eramaten zuen puska bat eta banatu ere egiten zen txerrikia.

3. Baratzea etxe inguruan

- **Erref**: LEZ-103/008
- **Iraupena**: 0:01:13. **Hasi**: 00:05:09. **Bukatu**: 00:06:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Etxe ondoan baratzea zuten bai aitak eta gerora baita senarrak ere. Etxeak egiteko kendu zioten lur-saila. Aitak denetik edukitzen zuen baratzean: letxuga, tomatea, patata...

4. Beti izaten zuten gailetaren bat

- **Erref**: LEZ-103/009
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:06:22. **Bukatu**: 00:07:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Bazkaltzeko potajea jaten zuten normalean. Gosaltzeko kafesnea. Amak gaileta lantegian lan egiten zuenez, beti izaten zuten gailetaren bat. Afaltzeko baratxuri-zopa. Igandeetako jakiak.

5. Eskolara gutxi; falangekoen lokala

- **Erref**: LEZ-103/011
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:07:30. **Bukatu**: 00:09:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Eskolara gutxi joan zen. 14 urterekin Atxa anaien lantegian hasi zen lanean. Eskolan "Cara al sol" abestu behar. Inguruan falangeko lokal bat zegoen eta antzerkiak eta bestelako ekintzak egoten ziren, baina amak ez zien uzten joaten. Eskolan gaztelaniaz zen dena, baina beraien artean euskaraz egiten zuten. Etxean ere bai. Anaiarekin hika egin izan du.

6. Etxean euskaraz, baina lagunartean bietara

- **Erref**: LEZ-103/016
- **Iraupena**: 0:01:48. **Hasi**: 00:13:40. **Bukatu**: 00:15:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Ama abertzalea zen. Jose Antonio Agirreren kontuak kontatzen zizkien. Amak kontatzen zien behin ia kartzelara eraman zituztela euskaraz hitz egitearren. Beraiei ere askotan esaten zieten "habla en cristiano". Etxean euskaraz egin arren, lagunartean bietara egiten zuten.

7. Errenteriara, dantzara eta zinemara

- **Erref**: LEZ-103/018
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:16:12. **Bukatu**: 00:17:33

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:
Errenteriara joaten ziren gaztetan oinez, Alamedako erromeriara. Jende asko batzen zen. Touring-ak irabazten zuenean, haren kanta jotzen zuten. Azken kanta jotzen zutenean, korrika etxera. Zinemara ere joaten ziren luistarretara. Lehenbizi nodoa eta gero pelikula.

8. Ahizpari jatekoa eramaten zion lantokira

- **Erref**: LEZ-103/019
- **Iraupena**: 0:01:52. **Hasi**: 00:17:33. **Bukatu**: 00:19:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Lezo txikia zen eta denek elkar ezagutzen zuten. Ez ditu asko ezagutu Lezoko baserriak. Jende gehienak Atxa lantegian lan egiten zuen erreleboetan. Anai-arrebek non lan egin izan duten. Ahizpari jatekoa eramatera joaten zen, erreleboetan lanean zebilenean.

9. San Juanera bainatzera

- **Erref**: LEZ-103/020
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:19:25. **Bukatu**: 00:20:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak

Laburpena:
Umetan nora joaten ziren bainatzera. Ez zuen igerian ikasi, beldurra sartu zitzaiolako.

10. Gabonetan eta Santa Agedetan lagunekin kantari

- **Erref**: LEZ-103/022
- **Iraupena**: 0:02:38. **Hasi**: 00:20:30. **Bukatu**: 00:23:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda

Laburpena:
Kalean egiten zuten bizimodua. Amak enkargutara bidali eta Errenteriara lagunengana joateko aprobetxatzen zuen. Eguberrietan kantuan ibiltzen ziren goizean Errenterian eta arratsaldean Lezon. Santa Agedetan ere kuadrillak ibiltzen ziren kantuan. Urte zaharretan ere koplak abesten ziren.

11. Umea izan eta gero, elizara joan behar lehenbizi

- **Erref**: LEZ-103/026
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:26:27. **Bukatu**: 00:27:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Donostian izan zituen umeak, baina bera etxean jaio zen. Errenteriatik etortzen zen Maria Dolores izeneko emagina. Ez du ezagutu atsolorra egiteko ohitura. Umea izan eta gero, egun batzuk etxean pasa behar eta, irtendakoan, umearekin elizara joan behar lehenbizi.

12. Osteguna, andregaiarengana joateko eguna

- **Erref**: LEZ-103/027
- **Iraupena**: 0:03:20. **Hasi**: 00:27:46. **Bukatu**: 00:31:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk

Laburpena:
Lantokian ezagutu zuen senarra. Osteguna izaten zen andregaiarengana joateko eguna. Gero, igandean berriz. Paseatzera joaten ziren. Denak lotsa ematen zien orduan, dena zen bekatua. Igandeetan elizara. Ama birjinaren egunean kongregazioetako neskak eta mutilak seietako mezara. Ezkontza eguna. Ezkon-bidaian Iruñera, Bartzelonara eta Madrilera. Hegazkinez itzuli ziren.

13. Etxeko erremedioak; amona emagina

- **Erref**: LEZ-103/030
- **Iraupena**: 0:02:26. **Hasi**: 00:32:14. **Bukatu**: 00:34:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Amonak ukenduak egiten zituen. Gizonaren amak pontxe antzekoa egiten

zuen semearentzat. Amona emagin gisa ere ibili zen etxez etxe laguntzen. Sendabelarrak eta enplastoak.

14. Guadalupera oinez, eguna pasatzera

- **Erref**: LEZ-103/037
- **Iraupena**: 0:02:46. **Hasi**: 00:39:20. **Bukatu**: 00:42:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Guadalupeko amabirjinaren egunean, irailaren 8an, eguna pasatzera joaten ziren gurasoekin. Goizeko zortzietan izaten zen bederatziurrena eta seietan ateratzen ziren etxetik. Oinez. Abarketa zaharrak jantzita joan eta berriak han janzten zituzten. Bazkaria etxetik eramaten zuten. Lezoko bat soinua joz joaten zen. Gero Hondarribira jaisten ziren, desfilea ikustera.

15. Arropa batak besteari pasatu

- **Erref**: LEZ-103/038
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:42:06. **Bukatu**: 00:43:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Garai batean arropa gutxi erosten zen. Batak besteari ematen zioten txiki geratutako arropa, aprobetxatzeko. Bestela, etxean egin. Oinez joateko, abarketa zaharrak eta gero berriak aldatzeko. Gaur egun dirua "bota" egiten da.

16. Bizilagunen arteko harremana

- **Erref**: LEZ-103/039
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:43:18. **Bukatu**: 00:45:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:
Garai batean etxeetako ateetan soka egoten zen, edonork tira egin eta irekitzeko moduan. Etxean zerbait falta bazen, bizilagunei eskatzera joatea ohikoa zen. Harreman handiagoa zegoen, konfiantza handiagoa. Amak lagun batekin arratsaldeak pasatzen zituen kontu-kontari.

17. Amak lantegiko lanak eta etxekoak egin behar

- **Erref**: LEZ-103/040
- **Iraupena**: 0:04:20. **Hasi**: 00:45:38. **Bukatu**: 00:49:58

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Ama Olibet gaileta lantegira joaten zen lanera eta gero etxeko lanak egin behar. Gogoan du amak sehaskari nola eragiten zion, etxeko lanak egiten zituen bitartean. Arropa garbitzera garbitokira joaten ziren emakumeak. Astean behin. Maindireak zelaian zabaltzen ziren. Etxean ekonomika zuten eta etxe barruan ere zintzilikatzen ziren arropak, soka bat jarrita. Gizonek lan egiten zuten, baina bazuten beren aisialdia; emakumeek ez. Ama lanean zen bitartean ahizpa nagusienak zaindu behar besteak; batzuetan bizilagunak ere bai.

18. Amak bizkar-hezurra hautsi zuenean, bizilagunaren etxean

- **Erref**: LEZ-103/042
- **Iraupena**: 0:02:54. **Hasi**: 00:50:20. **Bukatu**: 00:53:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:
Berak urtebete zuela, ama elurretan irrist eginda erori egin zen eta bizkar-hezurra hautsi zuen. Errenteriako Lapaza medikua etortzen zitzaion. Motoan ibiltzen zen eta abisatu gabe azaltzen zen. Bera bzilagun baten etxean egon zen, ama errekuperatu arte. Han ere umeak zeuden eta ikatza gordetzeko kutxan egon zela kontatzen diote. Etxera itzulitakoan kosta egin zitzaion berriz amarengana ohitzea.

19. Garbitasuna palankanarekin

- **Erref**: LEZ-103/043
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 00:53:14. **Bukatu**: 00:55:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Ura sutan berotu eta palankana handi bat jarrita garbitzen ziren. Behin bere senarrari errieta egin zion amak arrosarioa errezatzen ari zenean hanka garbitu zuelako. Rosa izeneko batek tripako mina ("tropezia") sendatzen zuen. Alargunei bederatzi egunean arrosarioa errezatu eta ardo goxoa bizkotxoarekin hartzeko esaten zien.

20. Ezezagunekin San Juanera joan zireneko kontuak

- **Erref**: LEZ-103/044
- **Iraupena**: 0:03:03. **Hasi**: 00:55:12. **Bukatu**: 00:58:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero indarkeria
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Neska koskorra zela, estropadak izan ziren San Juanen. San Juanek irabazi egin zuen. Lagun batek hara joatea proposatu zion eta ezezagunekin joan ziren kotxean. Etxera iristerako ama jakinean zegoen eta izugarrizko astindua eman zion. Ez zitzaien ezer gertatu, baina gerta zitekeen, halako kontuak izaten ziren eta. "Sacamantecas"ekin beldurra sartzen zieten.

21. Garai batean eskeko asko

- **Erref**: LEZ-103/045
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:58:15. **Bukatu**: 00:59:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:
Lapurrik ez zen izaten. Eskekoak etortzen ziren eta amak etxerako prestatuta zuen jatekotik platerkada bat edo beste jakiren bat ematen zien. Gogoan du urtero etortzen zen Arantzazuko fraide bat.

22. Sukaldeko euskara

- **Erref**: LEZ-103/049
- **Iraupena**: 0:04:19. **Hasi**: 01:03:30. **Bukatu**: 01:07:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Sukaldeko euskara duela dio, etxekoa. Umeak ikastolan hasi zirenean hasieran arrotzak egiten zitzaizkien euskara batuko hitzak. Lezoko hitzak: "kamiyua", "behiñipin"... San Juanen bizi zenean entzun izan zituen erdarakadak: "tunbatu", "paraguas"a... Bizkaia aldean euskara oso ezberdina. Hondarribian ere bai. Lezokoei "trapujaleak" esan izan diete.

23. Lezo asko hazi da

- **Erref**: LEZ-103/052
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 01:10:10. **Bukatu**: 01:11:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Senarrarekin zuka egiten du. Anaiarekin egiten zuen hika, ohitura hori hartu zuelako. Lezon hika gutxi entzuten da orain. Asko handitu da herria, etxe berri asko egin dituzte. Garai batean denek elkar ezagutzen zuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-18

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com